

Kopieringsunderlag 5: Exempel på elevlösning

Texten nedan skrevs av en elev utifrån den uppgiftsinstruktion som finns i kopieringsunderlag 2, *Information om uppgiftsinstruktion delprov A*. I marginalen till höger om elevlösningen finns kommentarer från provgruppen. Det står mer om kommentarerna i analysen som kommer sedan.

Detta kopieringsunderlag finns även inläst som ljudfil på www.natprov.nordiska.uu.se/kurs3

Rödluvan förr och nu

Många gamla sagor lever vidare och fortsätter att berättas, ofta i nya former. Sagan om Rödluvan och vargen är en sådan saga som funnits länge och som än i dag ges ut i nya versioner. Varför har sagan om Rödluvan och vargen förändrats genom tiderna?

Inledningen är hämtad + från uppgiftsinstruktionen.

Enligt vad Jack Zipes skriver i boken *Saga och samhälle* (1984) så har denna berättelse en lång tradition i Frankrike och den ska ha berättats ända sedan medeltiden. Den ursprungliga versionen är enligt författaren dock mycket annorlunda från de omskrivningar som sedan publicerats. Han hävdar att Perrault, som i slutet av 1600-talet skrev om folksagan till en egen version, förvanskade dess innebörd för att inte "såra överklassens smak". Zipes påstår vidare att sagan ändrats så att Rödluvan gått från att vara en självsäker modig flicka med avspänd inställning till sin kropp och till sex till att bli gestaltad som en hjälplös tös, straffad och våldtagen "därför att hon är skyldig till att inte ha kontrollerat sina naturliga böjelser". Med detta vill författaren poängtera att skuld aldrig var en del av den ursprungliga sagan utan något Perrault lagt till själv.

+ Källangivelse i löpande text.

+ Referatmarkörer.

Förändringen och saneringen av den ursprungliga sagan stannar dock inte vid Perraults version, skriver Zipes längre fram i texten. Han väljer att hänvisa till artikeln "Perrault's 'Little Red Riding Hood': victim of revision" (*Children's Literature*, 7, 1978), där Carole och D.T. Hanks jr. kommenterat Rödluvans förändring och de anser att när bröderna Grimm och senare utgivare skrivit om berättelsen ska de erotiska elementen i sagan helt ha tagits bort och det tragiska slutet ska sedan ha skrivits om till ett komiskt. Detta "snöper en stark historia" enligt Zipes och gör om den till ett praktexempel på moral och dygd. Anledningen till dessa omskrivningar anser han vara den tillrättaläggning berättelsen behövde för att passa den nya publiken.

+ Stycket knyts ihop med det förra stycket.

När Monica Dofs Sundin beskriver Rödluvans förändring i sin bok *Rödluvan i filmens tidsålder* (2003) så utgår hon till skillnad från Zipes direkt från Perraults version. Hon påstår att Perraults version av den klassiska sagan är en satir riktad till vuxenpublik, förklädd till barnsaga. Enligt Dofs Sundin ska berättelsen egentligen uppmana unga kvinnor att akta sig för smickrande gentlemän med dolda avsikter. Rödluvan och andra sagor började inte betraktas som barnsagor förrän på 1600-talet när synen på barn blev en annan. För att stödja detta hänvisar hon till Philippe Aries bok *Barndomens historia* där författaren analyserar hur "barn kom att betraktas som ömtåliga varelser" med behov utav fostran och disciplin genom litteratur. Dofs Sundin förklarar sedan att för att mätta detta behov började nu litteratur riktad till endast barn produceras istället för de gamla verken riktade till en mer blandad publik.

+ Stycket knyts ihop med det förra stycket.

+ Källa i källan.

Varför de filmatiserade versionerna av Rödluvan skiljer sig så pass mycket från böckerna säger Dofs Sundin ligger i samhällets förändringar och nya värderingar. För att stödja sin ståndpunkt refererar hon Bruno Bettelheim som i boken *Sagens förtrollade värld* menar att Perraults version behövde förändras då den nya barnpubliken krävde sagor utan den ursprungliga slutgiltigheten. Man behövde ge sagofigurerna, som Bettelheim uttrycker sig, en "second chance".

– "Anledningen till att" hade varit bättre.

Robert Börjesson tar upp Rödluvans förändring när sagan blev film i artikeln ”En Rödluvan för vår tid” i *Dagens Nyheter* (2011-04-19). Han citerar Catherine Hardwicke, regissör till filmen ”Red riding hood”. Hon säger i artikeln: ”En intressant sak med sagor är att de hela tiden uppdateras för att överensstämna med sin tid och dess moral” och fortsätter att förklara detta uttalande genom att dra ett exempel där Rödluvan i tidigare versioner ska ha räddat sitt eget liv. En manskgestalt som kommer till hennes räddning har tillkommit i senare versioner. Hardwicke påstår att sagor säger mycket om vår värld och att sagor som Rödluvan ändrar innebörd under ens uppväxt. ”När du är liten handlar ’Rödluvan’ om rädsla. Men när du blir äldre upptäcker du att sagan också har en sexuell underton.” Enligt Börjesson har Hardwicke velat att hennes version av Rödluvan ska vara präglad av dagens terroristskräck. Hardwicke säger själv att hon med filmen vill få tittaren att uppleva ”en känsla av paranoia”.

Att sagan om Rödluvan har förändrats verkar bero på hur vårt samhälle förändrats över tiden. Då sagor till viss del har till uppgift att lämna ett budskap krävs ändringar för att budskapet ska betyda något för oss i den tid vi lever i. Ett viktigt element i förändringen som jag upplever det, som även Dofs Sundin och Zipes nämner i sina texter, har varit behovet att ändra Rödluvans ursprungliga budskap till att ge läsaren en uppmaning om moraliskt handlande och disciplin. Dels gick dessa ändringar bättre hem hos överklassen och dels krävde dåtidens uppkomst av barnlitteratur historier som kunde fostra barnen till att ha rätt värderingar. När man nu ska anpassa historien till vår nutid är det inte överraskande att berättelsen även nu genomgått förändringar. Hardwicke nämner i Börjessons artikel att hon ville att hennes version skulle anknyta till terroristskräck vilket är en spegling av det samhälle vi lever i idag och inte är ett tema som skulle passat in i tidigare samhällen.

+ En annan röst än skribentens presenteras.

- Talspråkligt uttryck som inte passar i den här texttypen.

- Avskrivet från källan utan citattecken.

+ Väl infogat citat som är korrekt markerat.

+ Avslutningens första mening knyter an till inledningen.

Frågor att fundera kring

Hur väl motsvarar den här texten de krav som ställs i matrisen för svenska 3?

- Är frågeställningen presenterad?
- Hur väl har eleven beskrivit sagans förändring? Är källorna angivna på ett passande sätt?
- Hur bra är slutsatserna? Bygger de tydligt på referaten?
- Är texten saklig och objektiv? Hur syns det?
- Fungerar textens disposition?
- Är språket bra, och passar stilen i en text av vetenskaplig karaktär?
- Har eleven löst uppgiften? Är detta ett vetenskapligt pm som kan informera och intressera kurskamraterna?

Analys av elevlösning

Innehåll

Den här eleven har följt rekommendationen att använda den presentation av frågeställningen som finns i uppgiftsinstruktionen.

Textens beskrivande del består av referat av tre olika källtexter: två böcker och en tidningsartikel. Eleven har valt att ange källorna i löpande text. Den metoden fungerar bra i den här typen av text men det finns även andra sätt att ange källor. I det här fallet är källorna väl angivna med relevanta uppgifter som gör dem lätta att hitta, och med hjälp av referatmarkörer visar eleven tydligt vad som kommer från vilken källa. I de källtexter som eleven använder har författarna i sin tur använt källor. Dessa källor i källan redovisas av eleven. Eleven gör också skillnad på artikelförfattaren och personer som uttalar sig i texten, vilket presentationen av Catherine Hardwicke i näst sista stycket visar.

Till referaten har eleven valt ut sådana inslag som handlar om hur historien om Rödluvan har förändrats. De inslag i källtexterna som inte är till hjälp för att besvara frågeställningen har alltså valts bort. Börjessons artikel handlar till exempel väldigt mycket om skådespelarna i filmen som nämns, men allt det har eleven förstått att inte ta med i referaten. På ett ställe har eleven skrivit av källtexten utan att markera det som citat, men det är ett enstaka misstag och drar därför inte ner bedömningen. I övrigt används citattecken på ett bra sätt, medan huvuddelen av texten är elevens egna formuleringar.

Slutsatsen presenteras i ett väl utvecklat resonemang. De första två meningarna i det sista stycket ger ett övergripande svar på frågeställningen. Det svaret är elevens egen slutsats – det står inte i referaten men det bygger tydligt på dem. Därefter utvecklas svaret med hjälp av tydliga exempel från referaten. De olika delförklaringarna gör svaret nyanserat, tillsammans med garderande uttryck som ”till viss del” och ”som jag upplever det”.

Texten är sakligt skriven, och elevens egna åsikter eller attityder till materialet lyser inte igenom. Att ordet ”jag” finns med i avslutningen är inte ett tecken på osaklighet utan markerar att slutsatsen är skribentens egen.

Bedömning Innehåll: A. Beskrivningen är skickligt gjord och visar god citat- och referatteknik. Slutsatsen bygger tydligt på beskrivningen och resonemanget är utförligt och mångsidigt.

Disposition

Textens styckeindelning är rimlig och styckena är markerade på ett korrekt och konsekvent sätt. Det första stycket avslutas med en fråga och det sista stycket för ett resonemang som svarar på den frågan. På det sättet har texten en tydlig inledning och avslutning. Styckena däremellan är textens beskrivande del. Beskrivningen består av tre referat och hade därför kunnat delas in i tre stycken, men eleven har föredragit att dela upp de två längsta referaten i två stycken vardera vilket fungerat bra. De tre referaten kommer i en genomtänkt ordning, så att beskrivningen sträcker sig från de tidigaste till de senaste versionerna av sagan.

Styckena knyts skickligt ihop med varandra. Ett exempel på det är när temat för det andra stycket anges i början av det tredje stycket (”Förändringen och saneringen av den ursprungliga sagan stannar dock inte vid Perraults version”). Andra exempel är att det andra referatet börjar med en påminnelse om det första referatet (”till skillnad från Zipes”) och slutar med samma tema som det tredje referatet, nämligen filmatiseringar. Inne i styckena finns också gott om sammanhangssignaler som visar hur resonemangen håller ihop, som ”till skillnad från”, ”för att”, ”istället för”, ”dels [...] dels” och ”sedan”.

Bedömning Disposition: C. Styckemarkeringen är korrekt och styckeindelningen logisk så att texten blir lätt att läsa. Texten har också en tydlig röd tråd, bland annat genom att eleven har planerat i vilken ordning de olika delarna ska komma. C är den högsta betygsnivån för den här aspekten.

Språk och stil

Texten har ett rikt och precist ordval. Vi kan gå tillbaka till det fjärde stycket och till exempel studera några av verben: ”utgår”, ”uppmana”, ”betraktas”, ”stödja”, ”hänvisar”, ”analyserar”, ”mätta”, ”produceras”. Det här är inte krångliga ord men de håller en god skriftspråklig stil och eleven använder dem med precision.

Meningsbyggnaden är varierad och ofta avancerad. Det fjärde stycket innehåller till exempel sex meningar av vilka hälften inleds med subjektet och hälften med ett adverbial. Stycket innehåller flera bisatser, en av dem insprängd i en annan bisats. Ändå är språket inte svårt att läsa.

På några ställen har eleven begått misstag. Det är svårt att börja en förklaring med ordet ”Varför”, och den meningen är inte lyckad. På ett annat ställe har eleven valt ett talspråkligt uttryck som inte passar i vetenskaplig stil, men som regel håller språket en god skriftspråklig ton. De språkliga misstagen är så få att de kan ses som undantag.

Bedömning Språk och stil: A. Ord och uttryck är som regel valda med precision, och stilen är väl anpassad till det vetenskapliga skrivandet. Även när det gäller meningsbyggnaden är texten välformulerad.